

De Grondwet verbiedt elk voorafgaand toezicht op de inhoud van producten die via de videotheek of winkel worden verspreid

Voor de koop- en verhuurbranche zijn de mogelijkheden tot regulering zelfs nog meer beperkt. De Grondwet verbiedt elk voorafgaand toezicht op de inhoud van producten die via de videotheek of winkel worden verspreid. Om deze reden is een wettelijke verplichting voor bedrijven in deze sector om zich aan te sluiten bij een zelfreguleringsorgaan als het Nicam op zichzelf al problematisch. Deze hobbel van de aansluitplicht in combinatie met beperkende maatregelen op basis van geschiktheid is vanuit een oogpunt van grondwettelijke informatievrijheid juridisch waarschijnlijk onneembaar. De overheid heeft, met andere woorden, niet de mogelijkheid om de sector een beoordeling op geschiktheid dwingend op te leggen.

Een geschiktheidsoordeel over audiovisuele producten is dus uit principieel, juridisch en praktisch oogpunt zo niet onmogelijk, dan toch zeer ongewenst. Er is alle reden het Nicam en de Kijkwijzer niet te overvragen en een geschiktheidsoordeel van hen te verlangen. De vraag blijft hoe het publiek in deze kwestie tegemoet kan worden gekomen. Uitgangspunt moet zijn dat ouders de eindverantwoordelijkheid hebben voor wat hun kinderen zien. Het is aan hen om zich te informeren over wat ze hun kinderen voorschotelen: toch maar even een recensie lezen voor je met een clubje kinderen op een verjaarsfeestje naar de bioscoop gaat. Ook voor ouderorganisaties is hier wellicht een taak, om met inachtneming van hun ideologische achtergrond, de consument voor te lichten over de inhoud van films. Het Nicam heeft de taak, consumenten voor te lichten over het karakter van zijn classificaties.

**Tjeerd Schiphof** is universitair docent bij de faculteit Historische en Kunstwetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij is daarnaast advocaat te Amsterdam en waarnemend voorzitter van de onafhankelijke klachtencommissie van het Nicam.



Jan Kuitenbrouwer

Column

## Fraude met Kijkwijzer



Also het regent is het druk bij de Makro. Een sfeervolle winkelambiance is anders, maar ja, je kunt in één keer voor de hele week klaar zijn, zonder een nat pak.

Kijk eens aan, een dvd-uitverkoop. Een schapenstraatje van twintig meter, audio-cd's VHS-band en dvd's, honderden, duizenden titels.

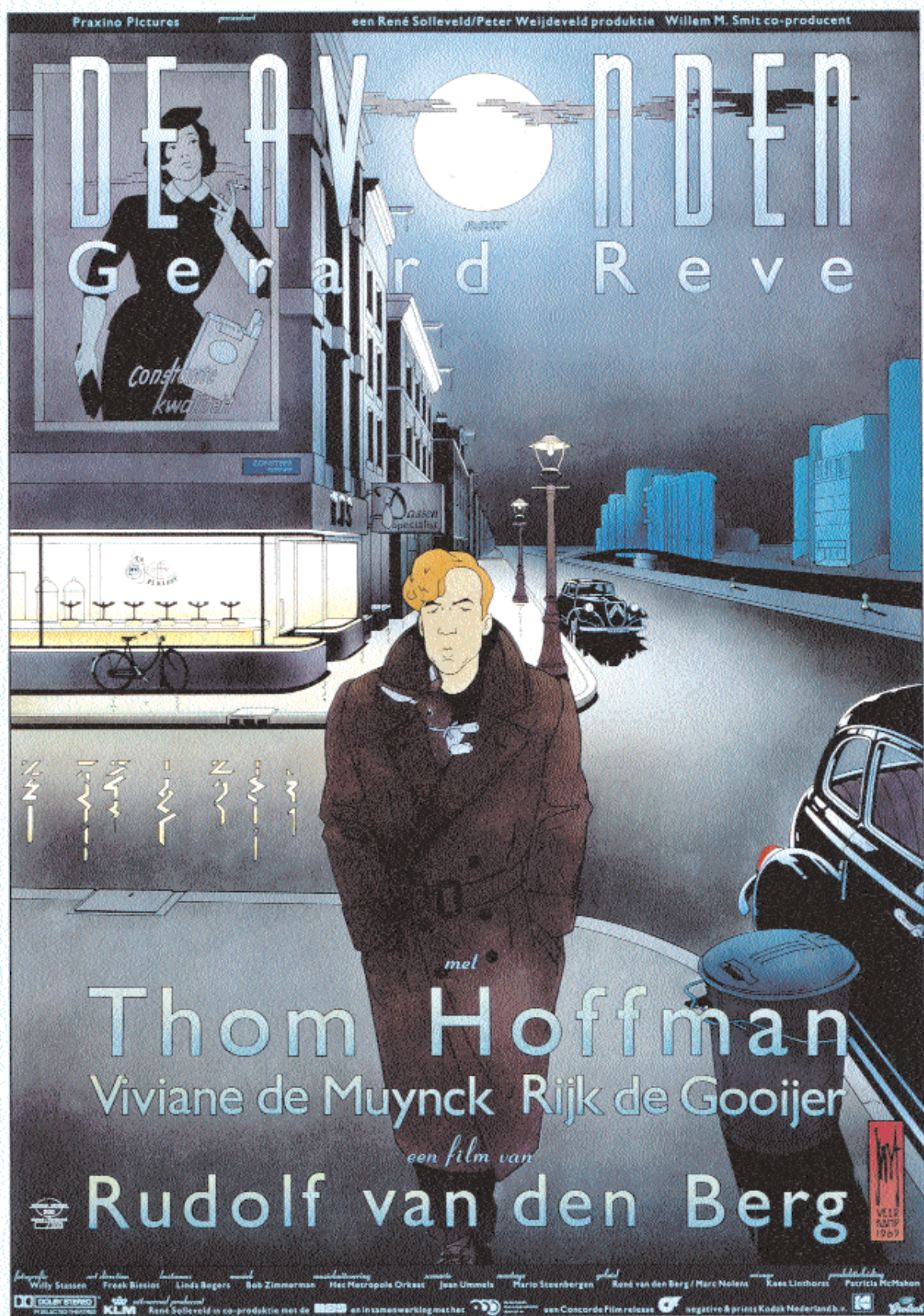
Sinds de keuring van films en televisieprogramma's in Nederland door de audiovisuele industrie zelf wordt verzorgd, is het een rommeltje. Kijkwijzer-classificaties zijn bijna altijd lager dan wat de keuringen in de ons omringende landen ervan vinden.

Een film als **Jackass the movie** wordt vrijwel in heel Europa gekeurd op 'zestien jaar en ouder', volgens de Kijkwijzer is hij geschikt vanaf twaalf jaar. **Crossroads**, het speelfilmdebuut van Britney Spears, staat elders op twaalf of zes jaar, in Nederland is hij Alle Leeftijden. **Lolita** van Stanley Kubrick, naar het gelijknamige boek van Nabokov over een man die reddeloos verliefd wordt op een twaalfjarig meisje, wordt nergens lager geklasseerd dan twaalf jaar, in Nederland is hij AL. **Dragonball Z**, de populaire vechtserie, (onder andere uitgezonden door Yorin) is in Amerika 'MA' (mature), in Duitsland twaalf jaar, en in Nederland zes. Zelfs **Sleeping With The Enemy**, een aangrijpende film over mishandeling binnen het huwelijk, door therapeuten gebruikt om slachtoffers aan het praten te krijgen en daders met hun gedrag te confronteren, is volgens de Nederlandse Kijkwijzer een film voor Alle Leeftijden.

Ook wordt nogal eens de hand gelicht met classificaties. De James Bond-films zijn volgens de Kijkwijzer voor twaalf jaar en ouder (in Duitsland zestien, in Zweden vijftien), maar liggen als 'Alle Leeftijden' in de winkel. Andere voorbeelden zijn **Grease**, **Beverly Hills Cop**, **Pretty Woman**, **Analyze That**, de **Naked Gun**-films, **Men in Black II** en de televisieserie **Six Feet Under**. Eén en dezelfde productie zit soms met drie verschillende classificaties in de Kijkwijzer-database. Kortom, sinds de audiovisuele slagers van Nederland hun eigen vlees keuren, weet je als consument niet goed meer wat je koopt. Misschien aardig om eens een steekproef te nemen in de uitverkooprekken van de Makro.

We nemen dertig dvd's mee. Vijf daarvan dragen een leeftijds aanduiding die ongeveer lijkt te kloppen, acht stuks zijn door de Kijkwijzer beduidend lager geklasseerd dan internationaal, inmiddels zo'n beetje het vertrouwde beeld, maar met de overige zeventien is iets anders aan de hand: ze dragen het officiële Kijkwijzer-pictogram voor Alle Leeftijden, terwijl de distributeurs geen lid zijn van de NVPI, de Nederlandse Vereniging voor Producenten en Importeurs van beeld- en geluidsdragers, een van de brancheorganisaties die deelnemen in de Kijkwijzer. Met andere woorden: er zijn video- en dvd-distributeurs die geen recht hebben het Kijkwijzer-keurmerk te voeren, maar het toch doen. Dat daarbij sterk naar beneden wordt afgerond ligt voor de hand.

Van vier van de zeventien 'AL'-films is geen



AL

classificatie te vinden, drie stuks zijn eigenlijk voor vijftien of zestien jaar en ouder en de overige tien (titels als **Night Screams**, **Blades**, **Combat Shock** en **Enemy Territory**) staan in de IMDb als 'R' (restricted, zeventien jaar en ouder) of '18'. Dus behalve dat officiële Kijkwijzerpartijen rommelen met classificaties, zijn er ook 'vrije' distributeurs die het Kijkwijzer-merk gebruiken om de grofste geweldspulp als onschuldig gezinsvermaak aan de man te brengen. Een vorm van fraude. En niet via achterafadresjes maar via reguliere, bonafide grootwinkelbedrijven als Makro.

Leveranciers van Makro moeten tekenen voor de legaliteit van hun koopwaar, verklaart Bert Vukking, directeur marketing van het winkelbedrijf. Een eigen controle vindt hij niet nodig. 'We kennen deze firma en hebben tot nu toe geen reden tot argwaan gehad', zegt hij. Uitgever van de Video Entertainment en CMP-titels Multistock BV te Wijchen, vanouds gespecialiseerd in 'overstock' van cd- en videopartijtjes, waar men ook wel brood zag in de dvd-markt. Dennis Heijnen, directeur, houdt zich een beetje van de domme. 'Ik wist dat allemaal niet, van die Kijkwijzer', zegt hij. 'Maar goed, 't is gegaan zoals het gegaan is, en zo is het gegaan. Ik heb inmiddels wel begrepen dat een en ander aan regels onderhevig is, ja.'

'Het probleem', zucht Willem van Teeseling, directeur van de NVDO, de vereniging van videoteekhouders en lid van het Nicam-bestuur, 'is dat Nicam geen tanden heeft. Wij kunnen niks.

Op leden kunnen we nog een zekere druk uitoefenen, maar tegenover niet-leden, en dat is toch zo'n dertig procent van de branche, staan we machteloos.'

Dertig procent van de branche is niet gebonden aan de Kijkwijzer?

'Ja.'

Dat wordt er niet bij gezegd, in de Kijkwijzer-spotjes.

'Nee, maar het is wel zo.'

Twee dagen na ons telefoontje mailt Van Teeseling om te laten weten dat hij de zaak via de Kamer van Koophandel en de Stichting Brein (auteursrechten) laat onderzoeken en, mocht daar aanleiding toe zijn, aangifte wil doen bij Justitie.

Het Nicam was niet bereikbaar voor commentaar.

Deze column verscheen eerder in HP/De Tijd, woensdag 4 februari 2004.

**Jan Kuitenbrouwer** is free-lance journalist en schrijft o.a. voor HP/De Tijd.

6